

1. SAMMENDRAG

Den vestlige hestmakrellbestanden er en fellesbestand mellom Norge, EU og Storbritannia. Bestanden er ikke felles forvaltet eller fordelt mellom partene. Tradisjonelt har Norges kvote blitt fastsatt på grunnlag av ca. 43 % av rådet fra ICES. Frem til 2021 byttet Norge til seg hestmakrellkvote fra EU, som ble fisket i britisk sone. Etter brexit har ikke Norge fått byttet til seg hestmakrellkvoter i forhandlinger med Storbritannia.

Det norske fisket etter hestmakrell har tradisjonelt foregått med trål i norsk sone i Norskehavet/Nordsjøen, vanligvis fra september måned. Fra 2021 har hestmakrellfangstene fra den havgående flåten vært på et lavt nivå (2500 - 3000 tonn). Det var en økning i fangstene i kystnære strøk fra om lag 1 800 tonn i 2017 til i overkant av 3 000 tonn i årene 2019 og 2020. Også i 2021 utgjorde fangstene i kystnære strøk om lag 3 000 tonn, mens fangstene var noe lavere i 2022 da de utgjorde om lag 2 000 tonn. Sesongen i år er enda ikke avsluttet, og det forventes en økning i fangstene i kystnære strøk fra og med november måned. I kystnære strøk fiskes det i all hovedsak med not av fartøy under 15 meter.

De siste års bestandsberegninger viser et sterkt retrospektivt mønster med en konsistent nedjustering av gytebestandsbiomassen (SSB) og en oppjustering av fiskedødeligheten (F). ICES fremlegger et råd om nullfangst for bestanden i 2024, fordi gytebestanden forblir under B_{lim} i 2025 under alle fangstscenarier. Det skal gjennomføres en metoderevisjon for denne bestanden i 2024.

Fiskeridirektøren foreslår i all hovedsak en videreføring av reguleringsopplegget fra 2023 til 2024, med enkelte justeringer basert på inneværende års erfaringer.

2. REGULERING AV FISKET ETTER HESTMAKRELL I 2023

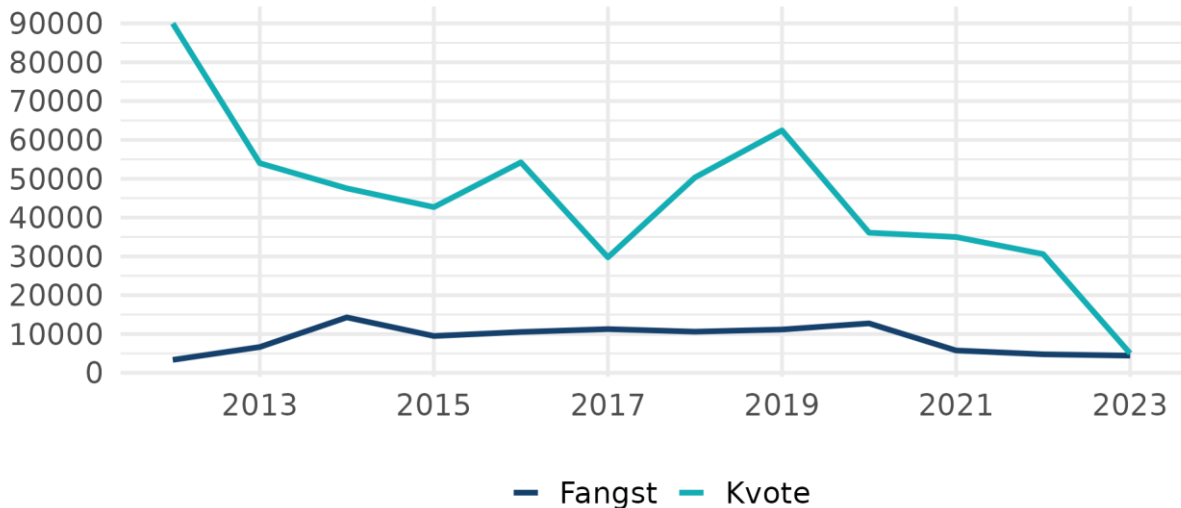
Fiskeri- og kystdepartementet fastsatte i 2009 for første gang en forskrift om regulering av fiske etter hestmakrell. Frem til 2009 var hestmakrell regulert med tekniske reguleringer og områdekvoter i andre lands soner.

Reguleringen av fisket etter hestmakrell har historisk sett vært å fastsette en totalkvote som skal begrense det totale norske fisket. Før 2023 har det ikke vært behov for å gjøre nasjonale fordelinger av kvoten ettersom den fastsatte totalkvoten ikke har begrenset fartøyenes fiske.

ICES fremsatte et null-råd for fiske etter hestmakrell i 2023. Norge har likevel fastsatt en totalkvote på 5 000 tonn i 2023, fordelt på kyst- og den havgående flåten. Av dette kan kystfartøy som fisker kystnært fiske inntil 3 000 tonn hestmakrell. 2 000 tonn av totalkvoten er avsatt til bifangst av den havgående flåten i andre fiskerier. Totalkvoten kan fiskes i Norges territorialfarvann, økonomisk sone, fiskerisonen ved Jan Mayen, fiskevernsonen ved Svalbard og i internasjonalt farvann.

Per 17. oktober 2023 har norske fartøy totalt fisket 4 456 tonn hestmakrell innværende år. Fisket har foregått i norsk økonomisk sone. Figur 1 viser norsk kvote og fangst av hestmakrell i norsk økonomisk sone i perioden 2012-2023.

Figur 1: Kvote og fangst av hestmakrell i norsk økonomisk sone¹ i perioden 2012-2023

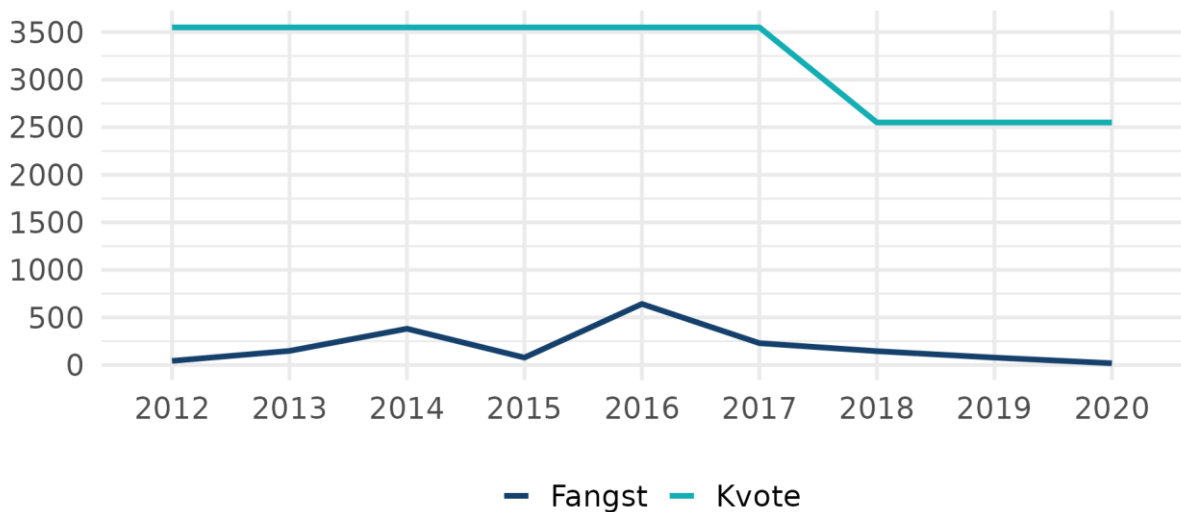

Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 2023-10-18

¹ Kvote i Norges territorialfarvann, økonomisk sone, fiskerisone ved Jan Mayen, fiskevernsonen ved Svalbard og i internasjonalt vann.

Fra og med 2021 har norske fartøy ikke hatt adgang til å fiske hestmakrell i andre lands soner. Dette er også situasjonen i 2023. I perioden 2018-2020 hadde norske fartøy en årlig kvote på 2 550 tonn hestmakrell i EU-sonen i ICES statistikkområde 4. Figur 2 viser kvote og fangst av hestmakrell i EU-sonen i perioden 2012-2020.

Figur 2: Norsk kvote og fangst av hestmakrell i EU-sonen i perioden 2012-2020

Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 2023-10-04

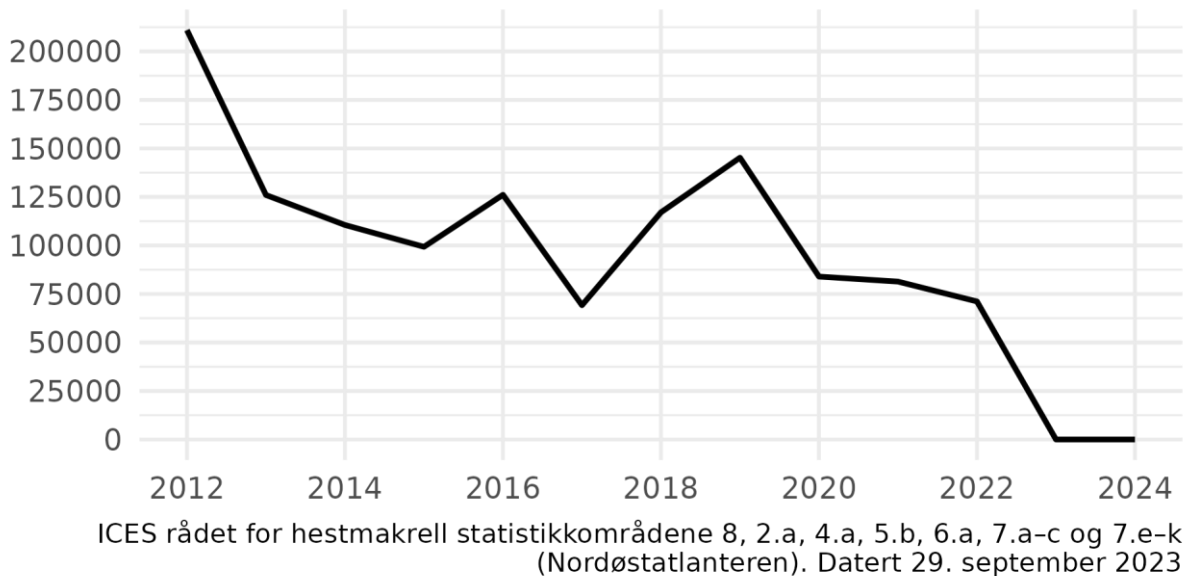
3. BESTANDSSITUASJONEN FOR HESTMAKRELL

Den vestlige hestmakrellbestanden er en fellesbestand mellom Norge, EU og Storbritannia, men det er ingen felles forvaltning av bestanden. ICES gir råd for 2024 basert på MSY-tilnærming. ICES anbefaler at fangstene av hestmakrell i 2024 bør være lik 0. Dette tilsvarer anbefalingen for 2023. Til sammenligning var rådet for 2022 på 71 138 tonn.

Hovedårsaken til nedgangen i rådet er at gytebestanden i biomasse er revidert ned fra tidligere års estimater, samt at fiskedødeligheten (F) er oppjustert. Årets bestandsvurdering er på linje med fjorårets. Gytebestanden er estimert til å holde seg under kritisk nivå gjennom hele 2024. Dette er beregnet å være tilfellet uavhengig av hvor mye hestmakrell som fiskes i løpet av 2024. Gytebestanden må holdes over et kritisk nivå for at ikke kapasiteten for reproduksjon skal gå nedover¹. Det skal gjennomføres en metoderevisjon for denne bestanden i 2024.

Figur 3 viser oversikt over ICES-rådene for perioden 2012-2024.

Figur 3: ICES råd for perioden 2012-2024

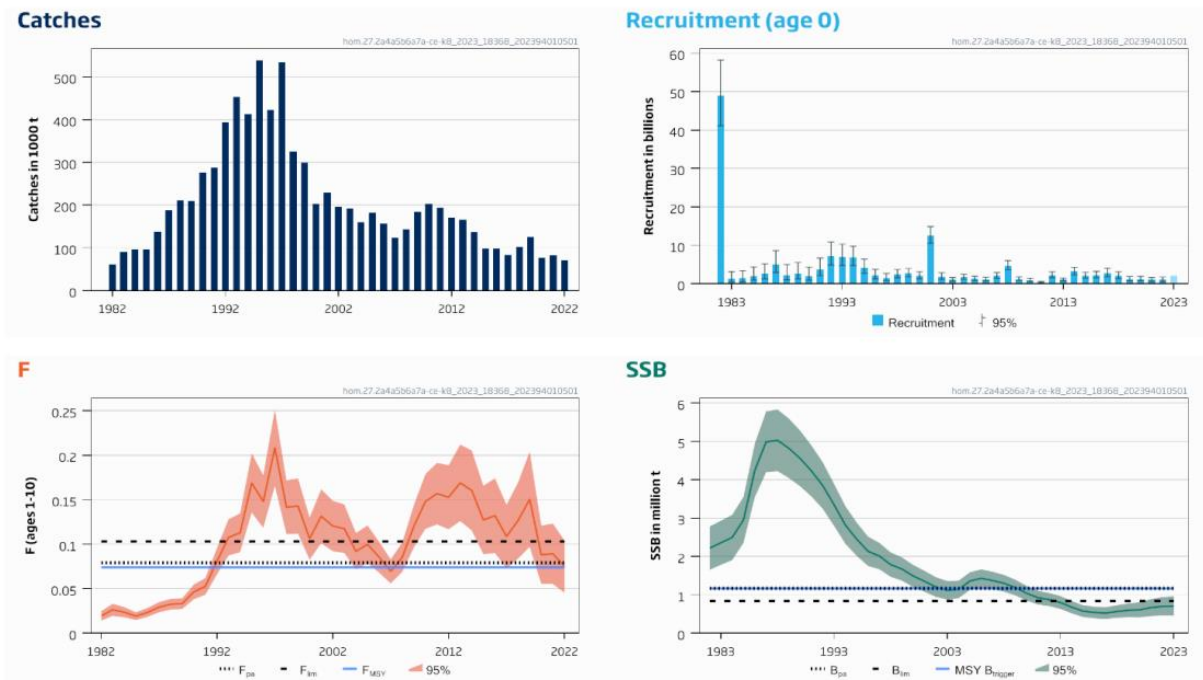

Figur 4 gir en oversikt over utviklingen i landinger (øverst til venstre), rekruttering (øverst til høyre), fiskedødelighet (nederst til venstre) og gytebestand (nederst til høyre). Oversikten er hentet fra ICES-rapporten av 29. september 2023.

¹ Se definisjon av "B_{lim}" for ytterligere informasjon:

https://www.ices.dk/community/documents/advice/acronyms_and_terminology.pdf

Figur 4: Oversikt over landinger, rekruttering, fiskedødelighet og gytebestand

Kilde: Figur 1 i ICES rådet for hestmakrell statistikkområdene 8, 2.a, 4.a, 5.b, 6.a, 7.a-c og 7.e-k (Nordøstatlanteren) datert 29. september 2023

For ytterligere informasjon om rådet se ICES eller Havforskningsinstituttets² hjemmesider.

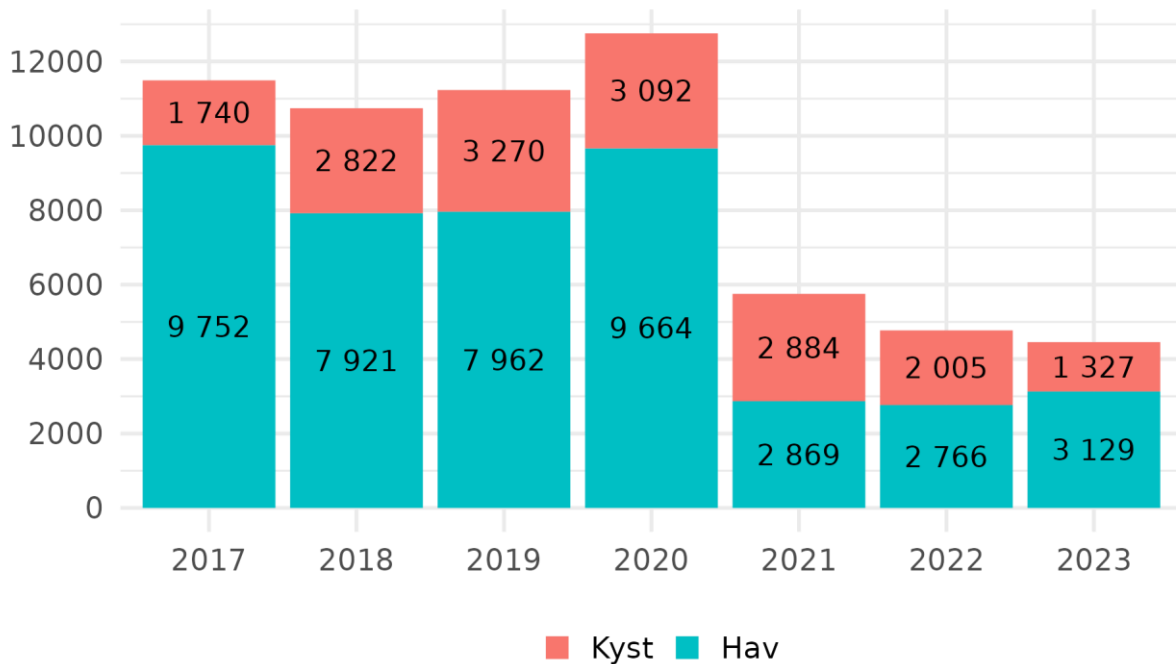
4. KYSTNÆRT HESTMAKRELLFISKE

I det videre fremgår en beskrivelse av hestmakrellfisket av norske fartøy basert på informasjon fra Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister, samt ERS-meldinger. Det skilles mellom hvorvidt fangsten er tatt innenfor (kyst) og utenfor (hav) tolvmilsgrensen. Vi har forholdt oss til perioden fra 2017 til 2023.

Hovedvekten av hestmakrellfisket av norske fartøy i perioden 2017-2020 er tatt utenfor tolvmilsgrensen med trålrredskap (74%). Det har i perioden 2017-2020 til sammen blitt fisket mellom 10 000-13 000 tonn årlig. I 2021 ble det fisket et vesentlig lavere kvantum sammenlignet med tidligere år, med en samlet fangst på om lag 5 700 tonn hestmakrell. Denne trenden fortsatte i 2022. Per 18. oktober 2023 har det blitt landet 4 456 tonn. Det var en økning i fangstene i kystnære strøk fra om lag 1 800 tonn i 2017 til i overkant av 3 000 tonn i årene 2019 og 2020. I kystnære strøk fiskes det i all hovedsak med not av fartøy under 15 meter (90% av fangstene siden 2017 faller innenfor denne kategorien).

² <https://www.hi.no/hi/radgivning/kvoterad/2024/vestlig-hestmakrell>

Figur 5: Fangst av hestmakrell fordelt på kyst og hav i 2017-2023

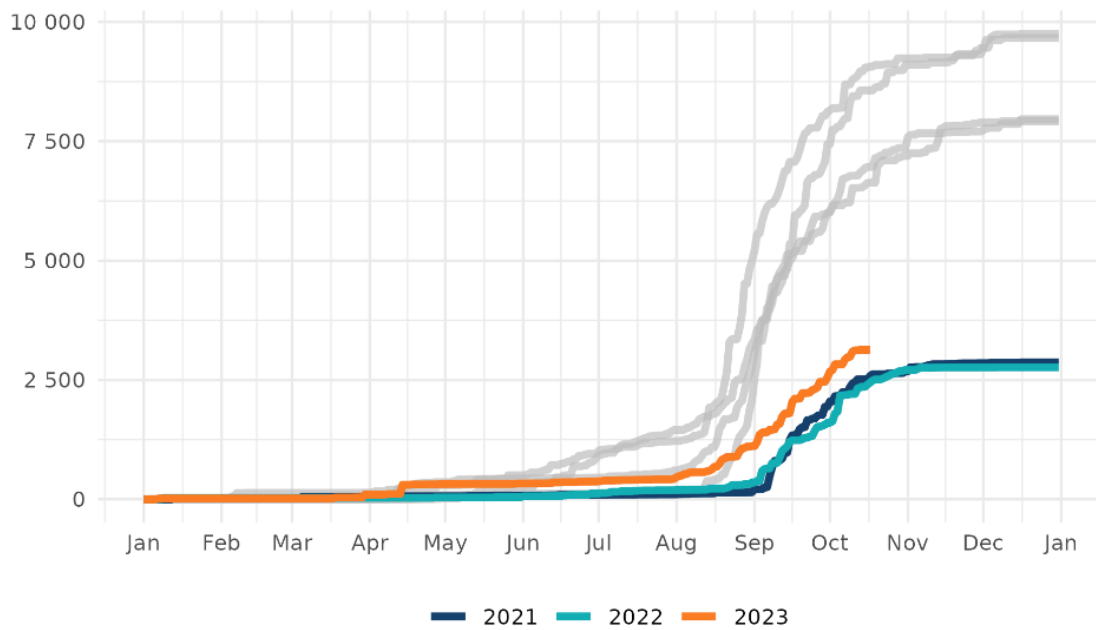
Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 2023-10-18

5. FISKET AV HESTMAKRELL AV DEN HAVGÅENDE FLÅTEN

Fisket av hestmakrell av den havgående flåten er redusert de siste tre årene sammenlignet med tidligere år. Figur 6 viser fisketakten for fangster tatt utenfor 12-milen.

Til tross for at fangster av hestmakrell for den havgående flåten er på et lavere nivå de siste årene, ser fangstene ut til å være forbundet med de samme fiskeriene som tidligere.

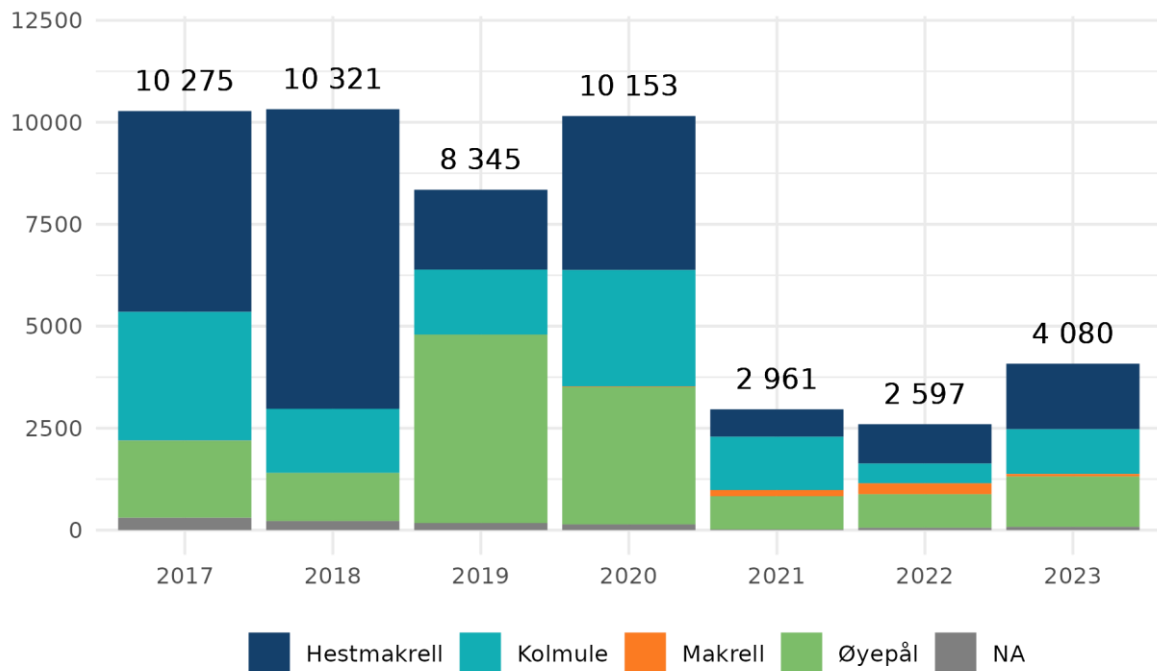
Figur 6: Kumulativ fangst av hestmakrell utenfor 12-milen. 2017-2023

Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 2023-10-17

Figur 7 viser fangster av hestmakrell fra DCA-meldinger rapportert via ERS. Fangstene er tatt både innenfor og utenfor 12-milen. Det er særlig i fisket etter kolmule og øyepål, som foregår utenfor 12-milen, hvor det er mye bifangst av hestmakrell i årene siden 2017. Både i 2017 og 2018 stammet store deler av fangsten av hestmakrell fra hal hvor hestmakrell var oppgitt som hovedart.

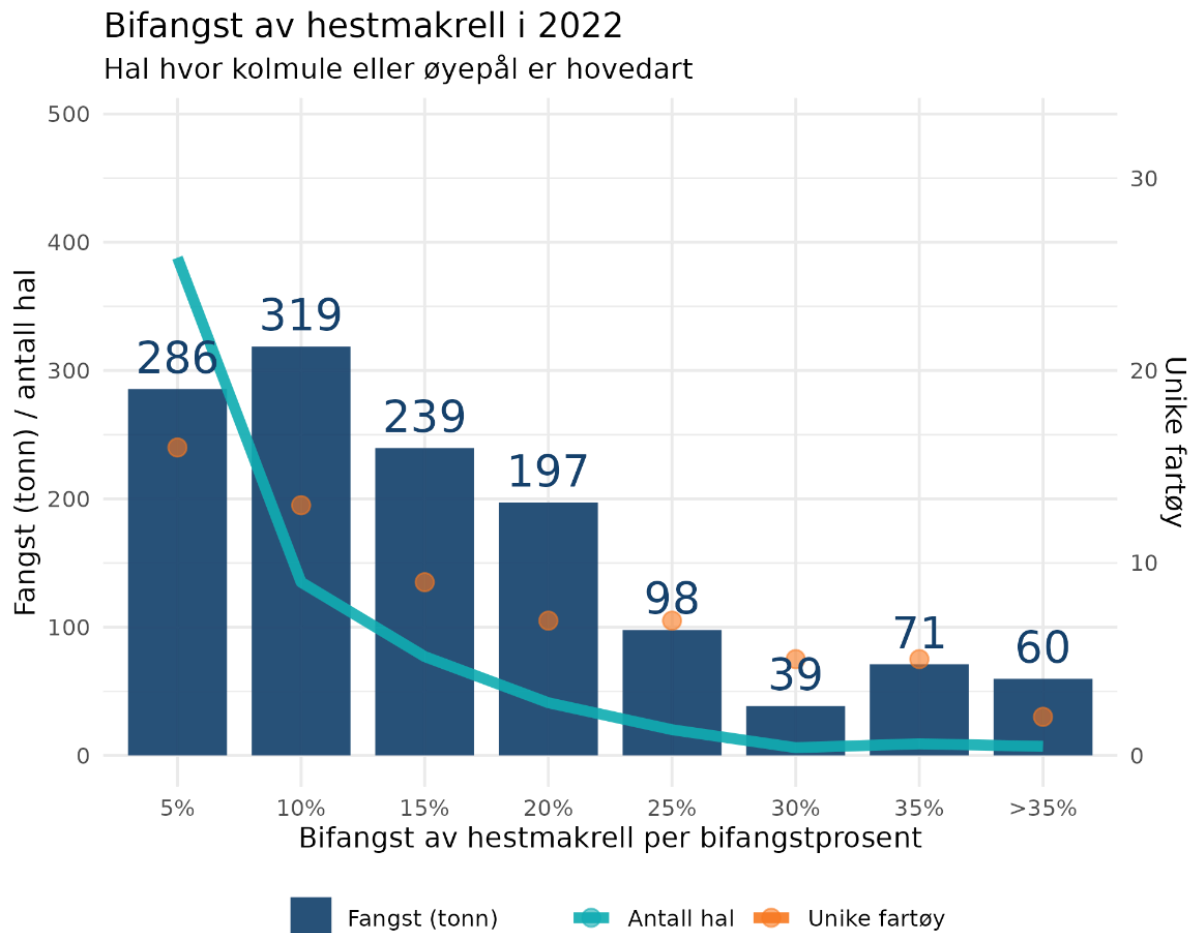
Figur 7: Rapportert kvantum av hestmakrell fordelt på hovedart i halet. DCA-meldinger. 2017-2023

Fiskeridirektoratets ERS-register per 2023-10-18

Figur 8 viser samlet bifangst av hestmakrell i de to siste årene for hal hvor kolmule eller øyepål er oppgitt som hovedart. I figuren er samlet bifangst og antall hal oppsummert per bifangstprosent i det enkelte hal. De fleste halene har lav bifangst av hestmakrell (<5% per hal). Det varierer imidlertid mellom år hvilken bifangstprosent i halene som bidrar mest til det samlede kvantumet av hestmakrell tatt som bifangst.

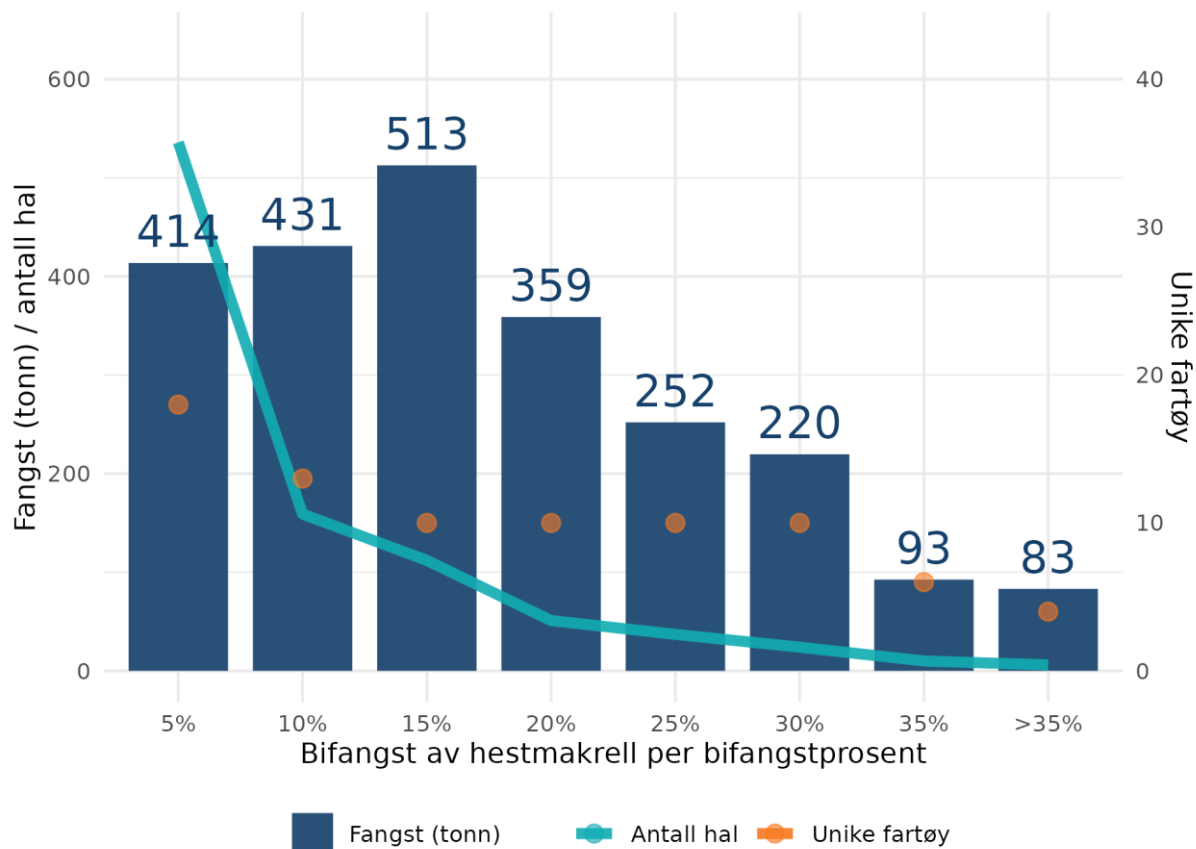
Figur 8: Bifangst av hestmakrell i 2022 og 2023 i fisket etter kolmule og øyepål. Fordelt på andel hestmakrell per hal

Fiskeridirektoratets ERS-register per 2023-10-19

Bifangst av hestmakrell i 2023

Hal hvor kolmule eller øyepål er hovedart

Fiskeridirektoratets ERS-register per 2023-10-23

Tabell 1: Bifangst av hestmakrell i 2022 og 2023 i fisket etter kolmule og øyepål. Fordelt på andel hestmakrell per hal

Bifangst gruppe	Bifangst (tonn)			Antall hal			Antall unike fartøy		
	2023	2022	Snitt	2023	2022	Snitt	2023	2022	Snitt
5 %	414	286	350	536	388	462	18	16	17
10 %	431	319	375	159	135	147	13	13	13
15 %	513	239	376	112	77	95	10	9	10
20 %	359	197	278	51	41	46	10	7	9
25 %	252	98	175	37	20	29	10	7	9
30 %	220	39	129	24	6	15	10	5	8
35 %	93	71	82	10	9	10	6	5	6
>35%	83	60	71	6	7	7	4	2	3
Total	2363	1308	1835	935	683	809	81	64	73

6. FORSLAG TIL REGULERING AV FISKET ETTER HESTMAKRELL I 2024

Reguleringen av hestmakrellfisket har historisk sett vært å fastsette en totalkvote som skal begrense det totale norske fiske etter hestmakrell. Frem til 2023 var det ikke behov for å gjøre nasjonale fordelinger av kvoten ettersom den fastsatte totalkvoten ikke begrenset fartøyenes fiske.

Den vestlige hestmakrellbestanden er en fellesbestand mellom Norge, EU og Storbritannia, men det er ingen felles forvaltning av bestanden. Tilsvarende som i 2023 fremlegger ICES et råd om nullfangst for bestanden i 2024, fordi gytebestanden forblir under B_{lim} i 2025 under alle fangstscenarier. Det skal gjennomføres en metoderevisjon for denne bestanden i 2024.

I saksfremlegget for reguleringsmøtet i 2022, foreslo Fiskeridirektoratet at det ble fastsatt et generelt forbud mot direktefiske og at det kun skulle være tillatt å fiske hestmakrell som bifangst i andre fiskerier. I reguleringsmøtet høsten 2022 ble det fra flere hold påpekt viktigheten av å opprettholde det kystnære hestmakrellfisket, og at det burde settes av en kvote til dette formålet samt til å dekke bifangst av hestmakrell i fisket etter andre arter for den havgående flåten.

På denne bakgrunn ble det i reguleringsopplegget for 2023 fastsatt en totalkvote på 5 000 tonn, hvorav en kvote på 3 000 tonn ble fastsatt for å ivareta et kystnært fiske etter hestmakrell og 2 000 tonn ble avsatt til å dekke bifangst av hestmakrell i andre fiskerier.

Fiskeridirektoratet foreslår at dette reguleringsopplegget videreføres i 2024, men med enkelte presiseringer. Herunder at kvoten til den kystnære flåten i territorialfarvannet er forbeholdt fartøy under 15 meter største lengde som fisker med not.

Videre foreslås det å fastsette en bifangstregel fra årets start for fartøy som ikke har adgang til å fiske direkte etter hestmakrell, altså alle andre fartøy enn fartøy under 15 meter som fisker med not innenfor 12 nautiske mil av grunnlinjene. Fra årets start i 2023 ble det fastsatt en romslig bifangstregel (49 %). Sett hen til fangstutviklingen i 2023 hvor det i oktober ble nødvendig å fastsette en bifangstregel på 5 % for å begrense uttaket av hestmakrell fra den havgående flåten, foreslås det fra årets start i 2024 å fastsette en bifangstregel på 15 %. Som vist i figur 8, har de fleste halene i fisket etter øyepål/kolmule lav bifangst av hestmakrell (<5% per hal). En tillatt bifangst på dette nivået synes å balansere hensynene om å begrense uttaket av hestmakrell fra den havgående flåten samtidig som det ikke legges for store hindringer i gjennomføringen av fisket etter andre arter.

Fiskeridirektoratet foreslår at det fastsettes en kvote på 5 000 tonn hestmakrell i 2024, hvorav 3 000 tonn fastsettes som kvote til fartøy under 15 meter som fisker med not innenfor 12 nautiske mil av grunnlinjene og 2 000 tonn settes av til dekning av bifangst av hestmakrell i fisket etter andre arter.

Fiskeridirektoratet foreslår at fartøy som ikke har adgang til å fiske hestmakrell kan ha inntil 15 % bifangst av hestmakrell i de enkelte fangster og ved landing i fisket etter andre arter.